

Матушкина М.П.

Хмельницкий кооперативный торгово-экономический институт

ГЕНЕЗИС КАТЕГОРИИ «ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА» КАК ОБЪЕКТА БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

Аннотация

Исследовано понятие «основные средства» с позиции законодательных актов и ученых-экономистов. Выделены общие и отличные черты в трактовке данного понятия. Предложено собственное определение категории «основные средства».

Ключевые слова: основные средства, бухгалтерский учет, необратимые активы, основной капитал, основные фонды.

Matushkina M.P.

Khmelnytskyi Cooperative Trade-economic Institute

GENESIS CATEGORY «ASSETS» AS AN OBJECT ACCOUNTING

Summary

Investigated the concept of «fixed assets» positions of legislative acts and economists. General and excellent lines are selected in interpretation of this term. Proposed own definition of the category of «fixed assets».

Keywords: fixed assets, accounting, irreversible assets, fixed assets, capital assets.

УДК 336.71

АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Муляр Т.В., Копистиринська К.В.

Вінницький фінансово-економічний університет

В статті розглянуто та проаналізовано ситуацію на банківському ринку України. Проаналізовані основні зміни на ринку за 2011 – 2013 рр. Та надано оглядовий аналіз ситуації на початку 2014 року.

Ключові слова: банки, ситуація, ринок, аналіз, активи, пасиви, проблеми, власний капітал, залучений капітал.

Постановка проблеми. Аналіз ситуації на банківському ринку України завжди мав велике значення. Банківська система є однією з ключових складових економіки та фінансової стабільності України, зміна показників її діяльності достатньо добре корелює із зміною показників діяльності реального сектору економіки. Виходячи з дворівневої побудови банківської системи, доцільно проаналізувати не лише діяльність НБУ, а й діяльність банківської системи України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз ситуації на банківському ринку України на даний момент має важливе значення. Даним питанням займалися Азаренкова Г.М., Васюренко О.В., Герасимович А.М., Жуков Е.Ф., Коцовська Р.Н., Ричаківська В.І., Мороз А.М., Українська Л.О., Савлук М.І., Панова Г.С., Примостка Л.О., Пуховкіна М.Ф., Спіцин І.О., Спіцин Я.О., Шевченко Р. І.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз ситуації на банківському ринку України завжди буде мати важливе значення та представляти різні аспекти для аналізу. Зростання та урізноманітнення потреб суб'єктів господарювання і населення в банківському обслуговуванні обумовлюють необхідність поглибленого аналізу особливостей сучасної ситуації на банківському ринку, виявлення його відповідності якісним змінам, що відбуваються в процесах соціально-економічного розвитку країни.

Мета статті. Розглянути основні напрямки розвитку банківського ринку України, провести аналіз сучасних тенденцій та змін що відбуваються.

Виклад основного матеріалу. Діяльність банківського сектору України характеризувалася стабіль-

ним припливом коштів до банків, зростанням ринку банківського кредитування, скороченням простроченої заборгованості за кредитами, нарощуванням капіталу банків, виходом на прибутковий рівень діяльності після трьох збиткових років. За станом на 01.01.2013 р. у Державному реєстрі банків було зареєстровано 176 банків, зокрема два – державні (АТ «Ощадбанк» і АТ «Укресімбанк»). Із зареєстрованих банків 175 банків мали банківську ліцензію та один (АТ «РОДОВІД БАНК») – ліцензію санаційного банку. Усі банки, які мали ліцензії, за організаційно-правовою формою були публічними акціонерними товариствами.

Станом на 08.04.14 за інформацією НБУ в Україні налічується 180 банків, з яких банківську діяльність здійснюють 174.

На початок квітня 2014 року в Україні були доступні депозити в 6 валютах: долар США, євро, гривня, англійський фунт, швейцарський франк, російський рубль.

На українському банківському ринку послуг представлено більш ніж 300 депозитних програм, більш ніж з 70 можна ознайомитися на Finance.UA, що представляють собою близько 600 варіацій депозитів.

Найвищі процентні ставки за депозитними вкладками пропонують наступні банки:

Гривня, суми вкладу 10 000 UAH:

28,5% Аркада Банк – «Капітал стандарт»

26,5% Банк Михайлівський – «Оптимальний»

26% Актив Банк – «Актив прибутковий»

Долари США, суми вкладу 10 000 USD:

13% УФС-Банк

12,5% Платинум Банк
 12,25% Михайлівський
 Євро, суми вкладу 10 000 EUR:
 12,25% Банк Михайлівський – «Оптимальний»
 12% Актив-Банк – «Актив прибутковий»
 11% ФІДОБАНК «Капітал»
 Максимально можливі ставки за депозитами:
 Гривня: 28,5% річних
 Долар США: 13% річних
 Євро: 12,3% річних
 Швейцарські франки: 5% річних
 Англійські фунти: 5% річних
 Російські рублі: 11% річних

Відсоткові ставки за короткостроковими депозитними вкладками є одними з найвищих на ринку. Це пов'язано з тим, що банки відчувають тимчасову проблему з ліквідністю, а НБУ надає рефінансування лише деяким банкам в індивідуальному порядку.

Відповідно до депозитного індексу FUDI найбільш надійними банками є:

Ощадбанк, Укргазбанк, Укрексімбанк.

Банки з найвищою прибутковістю за індексом FUDI:

Гривня – Платинум Банк, Аркада;

Долари США – Платинум Банк, Приват Банк, Надра Банк, Фінанси та Кредит, Сітікоммерцбанк, Радикал Банк;

Євро – Укргазбанк, ПриватБанк, Актив Банк, Надра Банк, Сітікоммерцбанк, Банк Контракт.

Загалом динаміка банківських депозитів характеризувалася щомісячним зростанням, яке забезпечувалося за рахунок надходжень коштів на депозитні рахунки як фізичних, так і юридичних осіб. Так, депозити населення в першому півріччі 2013 р. збільшилися на 12,2 % – до 410,6 млрд грн. Такий приріст досягнуто за рахунок переважаючого зростання вкладень у національній валюті (на 24,1 %), тоді як депозити в іноземній валюті збільшилися лише на 0,3 %.

Депозити юридичних осіб у цей період зросли на 0,8 % – до 203,7 млрд грн. Така динаміка обумовлена збільшенням вкладів у національній валюті (на 4,2 %), тоді як депозити в іноземній валюті зменшилися на 6,1 % [2].

Треба зазначити, що одним із вагомих факторів істотного розширення депозитної бази банків за рахунок приросту депозитів у гривні відбувається в основному завдяки покращенню системи гарантування вкладів фізичних осіб. Так, за 15 років діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб виплати здійснювалися вкладникам 34 банків, понад 400 тис. громадян України отримали кошти за своїми вкладками на загальну суму близько 7 млрд грн. На сьогодні вкладникам гарантується повернення коштів у розмірі вкладу, включаючи відсотки, нараховані на день прийняття рішення НБУ про віднесення банку до категорії неплатоспроможних, але не більше 200 тис. грн, тоді як з 2008 р. ця сума становила не більше 150 тис. грн, з 2007 р. – 50 тис. грн, з 2006 р. – 15 тис. грн, з 2005 р. – 5 тис. грн, з 2004 р. – 3 тис. грн, з 2001 р. – 1 200 грн, а з 1998 р. – 500 грн [7].

В 2012 році відбулись незначні структурні зміни в розподілі активів банківської системи України за групами банків згідно класифікації НБУ, що пов'язано зі змінами розмірів активів окремих банків та змінами в складі відповідних груп. Відбулося зменшення частки активів банків 1-ї та 4-ї груп на 3,4% (з 66,9% до 63,5%) та 0,3% (з 10,5% до 10,2%) відповідно. Частки активів банків 2-ї групи та 3-ї групи збільшилися відповідно на 2,5% (з 14,8% до 17,3%) та 1,2% (з 7,8% до 9,0%).

Активи банківської системи продовжили своє зростання, і за 2012 рік їх розмір збільшився на 6,9% до 1 127,2 млрд грн. Протягом 2012 року відбувалось зростання інвестиційного портфелю банків. Зокрема, за результатами звітного року розмір загального портфелю торгових цінних паперів та цінних паперів в портфелях банків на продаж збільшилися на 49,41% (5,78 млрд грн.) та на 10,95% (7,19 млрд грн.). В той же час, балансова вартість кредитного портфелю банків зменшилась на 14,68%, або на 119,48 млрд грн. Таким чином, частка кредитів у сукупних активах протягом 2012 року знизилась на 15,60% з 77,20% до 61,60%. Велика частка активів банківської системи продовжує знаходитись в грошових коштах та їх еквівалентах (14,62% станом на 01.01.2013 р.). Таким чином, банківська система України продовжує характеризуватись низьким рівнем кредитування, що пов'язано з досить високими вимогами до потенційних позичальників, а також погіршенням кон'юнктури основних промислових ринків, що компенсується активністю банків у розміщенні коштів в ОВДП, міжбанківських кредитах та інших альтернативних активах.

Залишки коштів фізичних осіб на рахунках у банках України протягом 2012 року зменшилися на 2,45% або на 9,3 млрд грн., що пов'язано з несприятливою економічною та політичною обстановкою в країні. Така ситуація обумовила підвищення ставок на депозити фізичних осіб, вплинула на скорочення обсягів банківського кредитування та зменшила чистий процентний дохід банків. Окрім цього, слід зазначити що цей вид ресурсу має переважно короткостроковий характер, що разом з можливістю дострокового зняття вкладником коштів, робить ресурсну базу, яка сформована за рахунок залучених коштів, нестабільною та стримує видачу банками довгострокових кредитів для розвитку економіки України.

Протягом 2012 року продовжилось зростання розміру власного капіталу банківської системи України за рахунок збільшення статутного капіталу окремими банками. Сукупний обсяг власного капіталу банків залишається меншим за статутний капітал, що пояснюється значними обсягами накопичених збитків протягом 2009 – 2011 років. В цілому, за 2012 рік розмір власного капіталу зріс на 9,5% (14,7 млрд грн.) і станом на 01.01.2013 р. дорівнював 170,2 млрд грн.

На відміну від негативних результатів 2009-2011 років (збиток за 2009 рік становив 38 450 млн. грн., за 2010 рік – 13 027 млн. грн., за 2011 рік – 7 708 млн. грн.), в 2012 році банківська система України продемонструвала позитивний фінансовий результат, який досяг 4 708 млн. грн. Поступовий вихід на прибуткову діяльність пов'язаний із завершенням формування банками резервів під проблемну заборгованість, що утворилась підчас першої хвилі економічної кризи (2008-2010 роки).

Загальний обсяг активів 128 банків станом на 01.01.2014 року становив 1 015,06 млрд грн. Активи з початку року зросли на 123,14 млрд грн., або на 16,90%. Обсяг активів в індикативній групі становить 66,51% банківської системи.

Структура активів протягом року зазнала певних змін: зменшилась питома вага міжбанківських кредитів з 3,10% до 2,38% у загальному обсязі активів, коррахунків в інших банках з 11,14% до 10,26 та зросла частка кредитів з 59,44% до 61,14%, цінних паперів з 7,08% до 8,98%.

За станом на 01.01.2014 р. структура активів мала такий вигляд (у дужках – значення на 01.01.2013 року): 61,15% (59,44%) – кредитний порт-

фель та лізинг; 10,26%(11,14%) – коррахунки в інших банках; 8,98% (7,08%) – інвестиційний портфель (державні цінні папери та вкладення в акції інших підприємств); 2,38% (3,10%) – депозити та кредити в інших банках; 4,33% (4,64%) – матеріальні та нематеріальні активи; 2,93%(2,80%) – готівка, чеки та банківські метали; 0,24%(0,22%) – інвестиції капіталу; 9,73%(11,58%) – інші активи.

Структура кредитного портфеля за об'єктами кредитування станом на 01.01.2014 р. була такою: кредити юридичним особам – 78,39%(76,20%) – склали 492,4 млрд. грн.; кредити фізичним особам – 18,31%(19,55%) – 115,0 млрд. грн.; кредити та депозити іншим банкам – 3,30%(4,25%) – 20,7 млрд. грн.

Структура зобов'язань за рік також змінилася. При цьому зросла питома вага коштів до запитання клієнтів з 20,02% до 21,04% та знизилася частка коштів банків з 19,84% до 16,95%.

Станом на 01.01.2014 р. структура зобов'язань мала такий вигляд: 21,04%(20,02%) – кошти клієнтів до запитання (розрахункові та поточні рахунки); 44,00%(43,49%) – строкові кошти клієнтів (депозити нефінансових установ та фізичних осіб); 16,95%(19,84%) – залучені строкові кошти банків; 2,02%(1,65%) – коррахунки інших банків; 3,06%(2,55%) – субординована заборгованість; 4,67%(4,15%) – інші фінансові зобов'язання; 8,28%(8,30%) – інші зобов'язання.

Обсяг капіталу 128 банків на 01.01.2014 року становив 175 587,4 млн. грн., або 15 902,4 млн. ЄВРО. Обсяг сплаченого статутного капіталу становив 148 905,5 млн. грн.

Станом на 01.01.2014 року обсяг капіталу (без субординованого боргу) становив 128 998,0 млн. грн. З початку року зростання капіталу цих банків становило 17 931,2 млн. грн. або 16,14%.

Результат діяльності за 2013 рік 128 банків становив 68,0 млн. грн.

Прибуток за 2013 рік становив 185,7 млн. грн., тоді як у 2012 році ці банки мали 711,4 млн. грн. прибутку.

За станом на 01.01.2014 р. структура доходів (в дужках – значення на 01.01.13 року): 72,67% (74,56%) – процентні, 14,62% (13,67%) – комісійні, 12,71% (11,76%) – інші.

Станом на 01.01.2014 в 20 найбільших банків України увійшли: Приватбанк, Укргазбанк, Сбербанк Росії, ВТБ Банк Україна, Укресімбанк, Східні Agricole Ukraine, Пумб, Дельта банк, Ощадбанк.

Висновки. Стабільність банківської системи передбачає дотримання НБУ визначених принципів, серед яких:

- безумовна пріоритетність цілі щодо цінової стабільності та підпорядкування їй усіх інших цілей і завдань;

- орієнтація на середньострокову перспективу;
- відсутність зобов'язань щодо утримання на певному рівні або в певних межах

- обмінного курсу гривні. Водночас уживатимуться заходи щодо уникнення його істотних коливань;
- тісна співпраця з Урядом;

- прозорість діяльності Національного банку України перед суспільством.

Треба зазначити, що впродовж 2013 р. загальний рівень ризиків банківської діяльності продовжував зростати. Зокрема:

- збільшилось перевищення суми зобов'язань в іноземних валютах над сумою вимог у зазначених валютах;

- загальмувались процеси покращення якості кредитного портфеля;

- вартість строкових депозитів перевищила вартість кредитів.

Разом із тим, здійснена НБУ робота зі стабілізації макроекономічних умов та підвищення ліквідності банківської системи уже на початку 2013 р. створила необхідні передумови для здешевлення ресурсної бази та активізації процесів кредитування. Водночас застосування лише монетарних методів регулювання було недостатнім для досягнення істотного зменшення вартості кредитів та активізації процесів кредитування корпоративного сектора.

Список літератури:

1. <http://economics.unian.ua/finance/890510-golova-nbu-zayavlyae-schot-situatsiya-v-bankivskiy-sistemi-kontrolovana-i-kerovana.html>
2. <http://www.bank.gov.ua/control/>
3. http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_3_kv_2013_review.pdf
4. <http://dSPACE.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/459/1/4.pdf>
5. <http://news.finance.ua/ua/~1/2014/03/22/321548>
6. http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_II_kv_2013_review.pdf
7. [http://www.nabu.com.ua/analysis/analysis_reserv/pdf/Ukrainian%20banks%20market%202011%20\(in%20Ukrainian\).pdf](http://www.nabu.com.ua/analysis/analysis_reserv/pdf/Ukrainian%20banks%20market%202011%20(in%20Ukrainian).pdf)
8. http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/German_advisory_group/2011/PP_02_2011_ukr.pdf
9. <http://interaudit.com.ua/uk/poslugi/konsalting/bankivskij-konsalting/>

Муляр Т.В., Копистиринська Е.В.

Винницький фінансово-економічний університет

АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ НА БАНКОВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Анотація

В статтю розглянута і проаналізована ситуація на банківському ринку України. Проаналізовані основні зміни на ринку за 2011 – 2013 гг. І представлено оглядовий аналіз ситуації в початку 2014 года.

Ключові слова: банки, ситуація, ринок, аналіз, активи, пасиви, проблеми, власний капітал, привлечений капітал.

Mulyar T.V., Kopystyrnska C.V.
Vinnitsa Financial-Economic University

AN ANALYSIS OF SITUATION IS AT THE BANK MARKET OF UKRAINE

Summary

In the article a situation is considered and analysed at the bank market of Ukraine. Analysed basic changes at the market for 2011 – 2013 And the survey analysis of situation is given at the beginning of 2014.

Keywords: banks, situation, market, analysis, assets, passive voices, problems, property asset, attracted capital.

УДК 338.3.009.12(447)

ВПЛИВ СИЛ КОНКУРЕНЦІЇ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Некрасова Л.А., Беліцька О.Р.

Одеський національний політехнічний університет

Стаття присвячена аналізу впливу факторів конкуренції на діяльність підприємств кондитерської галузі України. Розглянуто вплив 5 сил конкуренції (за М. Портером). З'ясовані фактори, які найбільше впливають на діяльність кондитерських підприємств.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, фактори конкурентоспроможності, кондитерська галузь.

У сучасній економіці відбуваються якісні зміни, причиною яких є ряд факторів, до яких відносяться: глобалізація, нерівномірність розвитку ринкової економіки, загострення конкурентної боротьби між країнами, регіонами або окремими підприємствами. Унаслідок створення суспільних відносин, спрямованих на контролювання конкурентної поведінки на ринку, вільного існування економічної діяльності, була сформована така система, як ринкова економіка.

У число значущих ознак економіко-ринкової системи, перш за все, відноситься конкуренція. Під конкуренцією розуміється суперництво між учасниками ринкового господарювання за кращі умови виробництва, купівлі та продажу товарів, для досягнення найбільш високих результатів у своїх інтересах. Як економічні відносини конкуренція висловлює причинно-наслідковий зв'язок між інтересами суб'єктів господарювання до суперництва і результатами розвитку економіки. Саме ця ознака економіко-ринкової системи є головною для її динамічного розвитку та функціонування. Якщо з якихось причин зникає конкурентний початок, перестає існувати цілісна ринкова економіка.

Розглядаючи позиції економічного зростання, можна відзначити, що конкуренція представляє собою суперництво старого з новим: нові технології, нові товари, нові джерела забезпечення потреб, нові типи організацій [3].

Негативною стороною конкуренції є те, що в її умовах загострюється протистояння економічних інтересів, посилюється економічна диференціація в суспільстві, обумовлюється зростання економічних витрат, що надалі спонукає до виникнення монополії. Якщо не зупинити цей процес шляхом адміністративного втручання, конкуренція перетворюється на руйнівну силу, яка надалі шкодитиме економіці.

Як вже було згадано, конкуренція прокладає шлях для реалізації передових ідей і здійснення

нововведень. Іншими словами вона виконує роль фільтра, тобто відсіває неконкурентоспроможні організації.

До вчених, які займалися конкурентоспроможністю і стратегічним управлінням підприємства відносяться багато відомих зарубіжних і вітчизняних вчених: Клименко С. М., Василенко В.О., Ткаченко Т.І., Немцов В.Д. Довгань, Л.Є. Валесько, Винокуров В.А., Віханський О.С., Герасимчук В.Г., Гольдштейн Г.Я., М. Портер, Ж.-Ж. Ламбен, І.Ансофф, А.А. Томпсон, Б. Кліфф, Г. Мінцберг і багато інших. Однак, необхідно відзначити, незважаючи на те що дана проблема розглядалася багатьма авторами, кожен з них вибирав особливі підходи, однак проблема актуальна і вимагає подальшого розгляду.

Мета статті – аналіз факторів конкуренції на діяльність підприємств кондитерської галузі в Україні.

Харчова промисловість займає одне з провідних місць у галузевій системі України. Вона може поступатися лише чорній металургії. Харчова промисловість складає більше 17 % всієї продукції, що виготовляється в Україні. Вона представляє собою галузь, яка швидше за всіх розвивається. У харчовій промисловості зайнято більше 12 % працездатного населення країни. Асортимент виробленої продукції охоплює більше 3000 найменувань. Харчова промисловість має складну структуру, що охоплює більше 20 галузей і об'єднує їх тим чи іншим чином. Основними з них є: цукрова, борошномельно-круп'яна, масложирова, хлібопекарська; спиртова; плодоконсервна; рибна; молочна, м'ясна, кондитерська, пивоварна, виноробна.

Визначальну роль у харчовій промисловості представляє собою сировина і споживач. Концепцію впливу цих показників продемонстрував Майкл Портер в наслідок своїх досліджень. Він виділив 5 сил конкуренції, які безпосередньо впливають на компанію в галузі. Їх зміст представлено в таблиці 1 [1].